

BARBARA MATRASZEK

SPRAWOZDANIE Z TRZECH SEZONÓW BADAŃ NA WIELOKULTUROWYM STANOWISKU W STRYCZOWICACH, GM. WAŚNIÓW, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE

Stanowisko VII w miejscowości Stryczowice (50°52'22" N i 21°17'33" E) położone jest na Wyżynie Sandomierskiej, w dolinie Kamionki około 10 km w linii prostej, na południowy zachód od Ostrowca Świętokrzyskiego (ryc. 1). Odkryte zostało w 1970 roku przez J. T. Bąbla w trakcie badań powierzchniowych prowadzonych w dorzeczu Kamionki i opisane jako kurhan o nieokreślonej chronologii położony na stanowisku kultury lendzielskiej i kultury pucharów lejkowatych (KPL). Wysokość kopca została wówczas oceniona na około 1,5 m, a średnica jego podstawy na około 20 m (Bąbel 1975, s. 568–569). Obecnie nie jest on widoczny w terenie, a także nie rysuje się na planie warstwicowym, na którym zaobserwować można dawną i współczesną siatkę pól z miedziami (ryc. 2).

Badania wykopaliskowe na stanowisku VII w Stryczowicach prowadzone były przez Barbarę Matraszek, przy konsultacji Sławomira Sałacińskiego, w latach 1997, 1998 i 2000. Finansowane były przez Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Kielcach i Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie.

W pierwszym sezonie badań otwarto cztery wykopy o łącznej powierzchni 367 m². Trzy z nich obejmowały pełne ary: A4, B3, B4, natomiast w arze A3 ze względu na przebiegającą granicę pól, o wymiarach 10×9×11×4,40 m. W trakcie badań w wytyczonych wykopach zdjęto warstwę orną o miąższości około 30 cm i zadokumentowano je na tym poziomie, nazwanym umownie I (ryc. 3). Prace prowadzone w 1997 roku miały na celu wstępne rozpoznanie charakteru stanowiska interpretowanego, na podstawie odkrytej ceramiki i występowania na powierzchni kamieni, jako grobowiec megalityczny KPL. Chodziło też o ocenę stopnia jego zniszczenia, bowiem od wielu lat z pól, na których znajduje się opiswany obiekt, wywożone były kamienie, a w trakcie prac polowych wyorywano



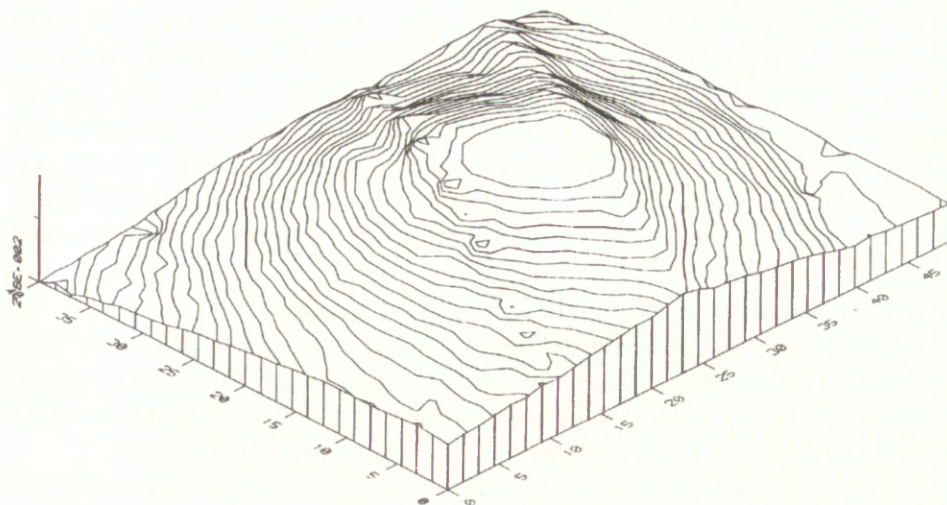
Ryc. 1. Stryczowice, st. VII, gm. Waśniów, woj. świętokrzyskie. Lokalizacja stanowiska (x).
Rys. A. Kamińska

Fig. 1. Stryczowice, Site VII, Waśniów commune, Świętokrzyskie district.
Location of the site (x). Drawn by A. Kamińska

także kości ludzkie. Badania w drugim i trzecim sezonie skoncentrowano w obrębie dwóch arów (A3, B3), w celu pełnego ich przebadania i zadokumentowania.

W trakcie trzech sezonów badań odsłonięto liczne obiekty oraz wyróżniono w obrębie warstw kulturowych szereg zaciemnień, nie posiadających jednak cech jednostek archeologicznych. Należy zaznaczyć, że przedstawiona poniżej przynależność kulturowa odsłoniętych jednostek to wstępne ustalenia, wymagające weryfikacji w trakcie dalszych badań.

Dotychczasowe badania wykopaliskowe pozwalają na wyróżnienie 6 horyzontów czasowych. Najstarsze etapy penetracji stanowiska VII w Stryczowicach wiążą się z osadnictwem, przy czym mamy prawdopodobnie do czynienia z dwiema jego fazami — osadą ludności cyklu lendzielsko-polgarskiego (CL-P) oraz osadą KPL. Kolejne horyzonty związane są z założeniem na tym obszarze cmen-



Ryc. 2. Stryczowice, st. VII, gm. Waśniów, woj. świętokrzyskie. Przestrzenne przedstawienie planu warstwiczowego stanowiska. Opracowanie W. Borkowski
 Fig. 2. Stryczowice, Site VII, Waśniów commune, Świętokrzyskie district. Spatial presentation of the hypsometric plan of the site. Prepared by W. Borkowski

tarzysk: najpierw przez ludność KPL, KAK?, a następnie w okresie wczesnego średniowiecza. Odtworzone w trakcie prac wykopaliskowych dzieje wzgórza stryczowickiego zamykają okopy strzeleckie, pochodzące najprawdopodobniej z II wojny światowej. W materiale masowym występują ponadto fragmenty naczyń oraz narzędzia krzemienne, które można łączyć z wczesną epoką brązu, kulturą trzciniecką, łużycką, okresem wpływów rzymskich i późnym średniowieczem (XIV–XVI w.). Na południowy zachód od kopca, przy drodze ze Stryczowic do Broniszowic, w 1934 roku został rozkopany bogato wyposażony grób, datowany na 1. połowę III w. n.e. — C_{1a} (Bąbel 1975, s. 569; Biborski 1986, s. 126; Nadolski 1949/50, s. 221, ryc. 1–2; Liana 1962, s. 49, tabl. XIV 1–2, 6). Należy więc spodziewać się dalszych odkryć związanych z wyżej wymienionymi okresami i kulturami.

Najwcześniejszy etap penetracji związany jest z osadnictwem, które można łączyć z szeroko rozumianym CL-P. Pozyskany materiał zabytkowy niestety nie pozwala na dokładniejsze określenie chronologiczne związanych z nim jednostek. W inwentarzu krzemiennym wydzielono rdzenie wiórowe (ryc. 4a–d, f). Wśród form narzędziowych dominują drapacze (ryc. 4e, g–j) i łuszczenie (ryc. 5a–f) wykonane z krzemienia czekoladowego. Pojedyncze egzemplarze stanowią fragmenty wiórów retuszowanych (ryc. 5g), wiórowców (ryc. 5h–i) oraz wkładki sierpowe

(ryc. 5j–k), skrobacze (ryc. 6a–b), pazury (ryc. 6c) i wiertniki (ryc. 6d) także wykonane z krzemienia czekoladowego. Niestety pozyskany materiał ceramiczny jest niecharakterystyczny. Są to drobne, nieornamentowane fragmenty naczyń. Wyjątek stanowią dwa fragmenty wylewów pokryte nacięciami po wewnętrznej stronie (ryc. 6f), fragment wylewu z niewielkim różkowatym wyniesieniem ponad krawędź (ryc. 6g), oraz fragment przydenny zdobiony kolistymi odciskami (ryc. 6h). Interesującym, ale jak dotąd pojedynczym zabytkiem jest miedziany kabłączek (ryc. 6e).

Z omawianym etapem związane są następujące jednostki:

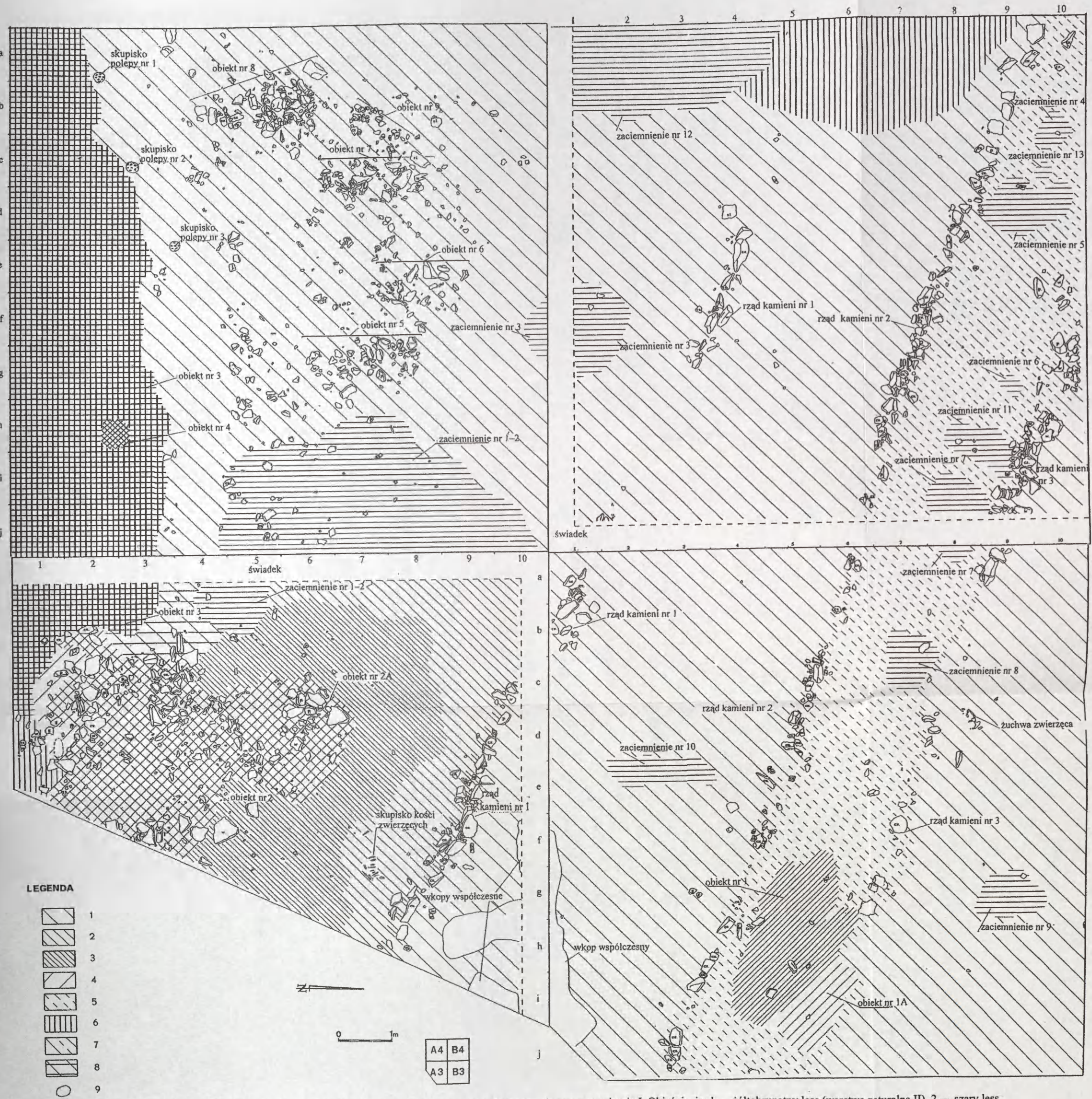
- ślady założenia o charakterze podomowym, uchwycone na przestrzeni 13 m
- obiekt nr 3 z wypełniskiem silnie przesyconym drobnymi grudkami polepy,
- obiekt nr 4 położony w obrębie jednostki nr 3, interpretowany wstępnie jako palenisko, o wymiarach 40×60 cm, zawierający przeprażony less,
- trzy skupiska polepy zapewne stanowiące pozostałości o charakterze posłupowym (dołki posłupowe nr 1–3), o średnicy wynoszącej około 20 cm, położone wzdłuż północnej krawędzi obiektu nr 3, w stosunkowo równych odstępach wynoszących 1,4–1,6 m (ryc. 3).

Zapewne z etapem tym należy wiązać dwie jamy: obiekty nr 20 oraz 18. Ten ostatni miał zarys zbliżony do kołistego, wymiary stropu 1,8 × 2,1 m i głębokość 1,1 m oraz wielowarstwowe wypełnisko, w spągu którego odkryto kości zwierzęce bez układu anatomicznego. Jednostce nr 18 towarzyszył dołek posłupowy, oznaczony numerem 5, zarejestrowany na poziomie jej wyodrębnienia, o średnicy 18 cm i głębokości 10 cm, zapewne związany z jej zadaszeniem.

Wśród obiektów osadowych wyróżniono ponadto palenisko (obiekt 19) o wymiarach w stropie 1,8 × 1,4 m i głębokości 24 cm, z warstwą silnie przeprażonego lessu wokół dolnych partii obiektu i wypełniskiem silnie przesyconym węglami drzewnymi, zawierającym trzy przepalone kamienie oraz jamę zasobową (obiekt 17). Obiekty te, ze względu na odkrytą w ich wypełniskach ceramikę, w znacznej mierze w postaci nieornamentowanych fragmentów, należy łączyć zapewne z osadą ludności KPL.

Wszystkie wyżej wymienione jednostki osadowe z wyjątkiem obiektów nr 3, 4 i dołków posłupowych nr 1–3, odsłonięte zostały poniżej konstrukcji grobowca megalitycznego nr 1 — jego nasypu i południowo-zachodniej niecki-wybieżyska.

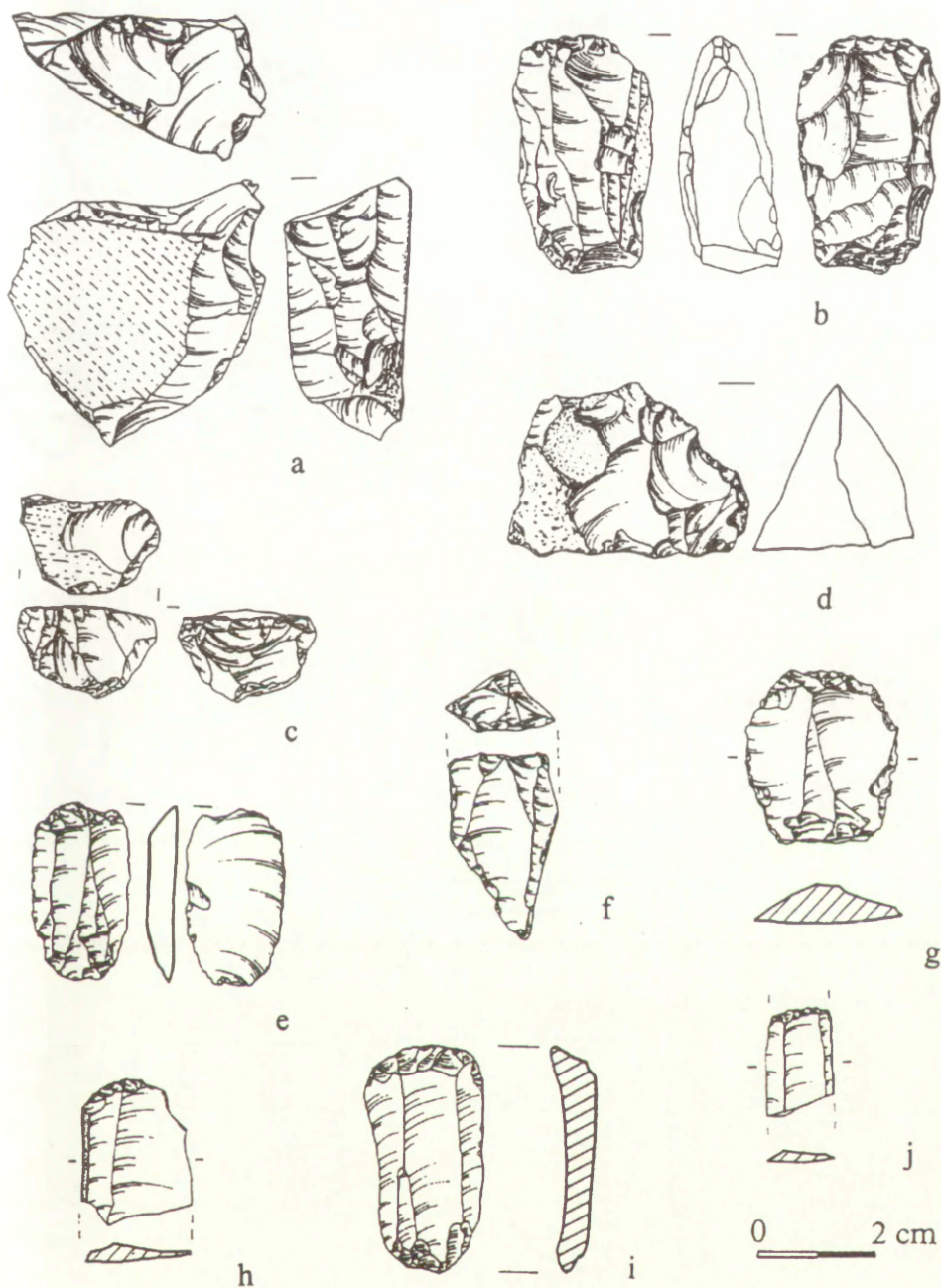
Z kolejnym etapem chronologicznym wiązać należy cmentarzysko założone przez ludność KPL, na które składa się pięć grobów płaskich pod brukami kamiennymi oraz trzy rzędy kamieni związane z konstrukcjami dwóch grobowców megalitycznych (ryc. 3). Na obecnym etapie badań ustalenie relacji chronologicznej pomiędzy nimi jest niemożliwe. Konieczne są badania pozwalające na uściślenie ich datowania.



Ryc. 3. Stryczowice, st. VII, gm. Waśniów, woj. świętokrzyskie. Zbiorczy plan przebadanego obszaru na poziomie I. Objaśnienia: 1 — żółtobrunatny less (warstwa naturalna II), 2 — szary less (warstwa naturalna VI), 3 — szaroczerny less (warstwa naturalna V), 4 — jasnoszary less (warstwa naturalna VII), 5 — szarobrunatny less (warstwa naturalna III), 6 — warstwa orna (warstwa naturalna I), 7 — żółtobrunatny less zmieszany z szarym (warstwa przemieszana — naturalna II z III), 8 — less żółtobrunatny zmieszany z czarnym (warstwa przemieszana), 9 — kamienie.

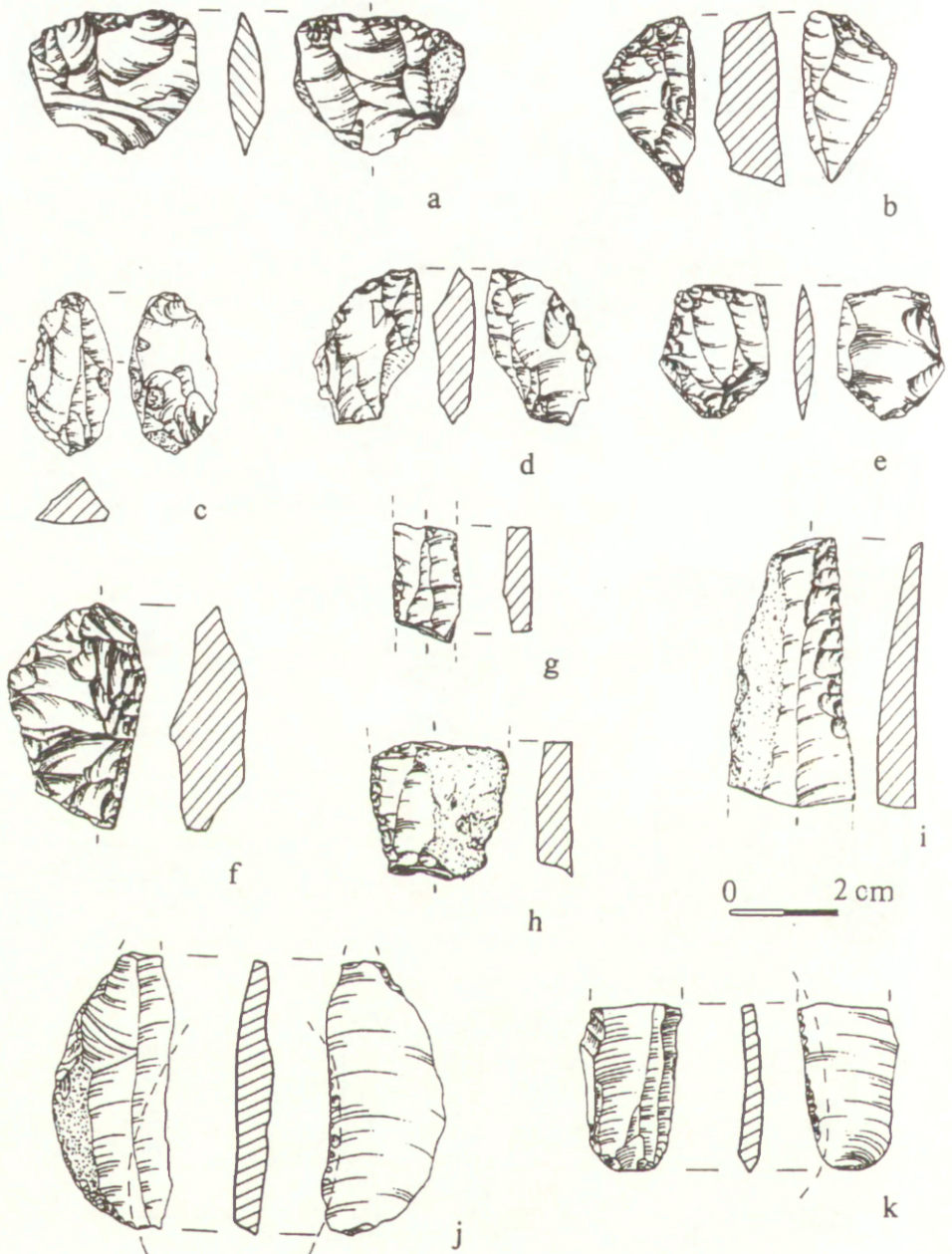
Rys. A. Potoczny

Fig. 3. Stryczowice, Site VII, Waśniów commune, Świętokrzyskie voivodship. General plan of the excavated area on Level I. Legend: 1 — yellow-brownish loess (natural layer II), 2 — gray loess (natural layer VI), 3 — gray-black loess (natural layer V), 4 — light gray loess (natural layer VII), 5 — gray-brownish loess (natural layer III), 6 — plowing layer (natural layer I), 7 — yellow-brownish loess mixed with gray loess (natural layer II mixed with natural layer III), 8 — yellow-brownish loess mixed with black loess (the mixed layer, 9 — stones. Drawn by A. Potoczny.



Ryc. 4. Stryczowice, st. VII, gm. Waśniów, woj. świętokrzyskie. Materiały krzemienne cyklu lędzielsko-polgarskiego. Rys. A. Kamińska, L. Kobylińska

Fig. 4. Stryczowice, Site VII, Waśniów commune, Świętokrzyskie district. Flint artifacts of the Lengyel-Polgár circle. Drawn by A. Kamińska and L. Kobylińska



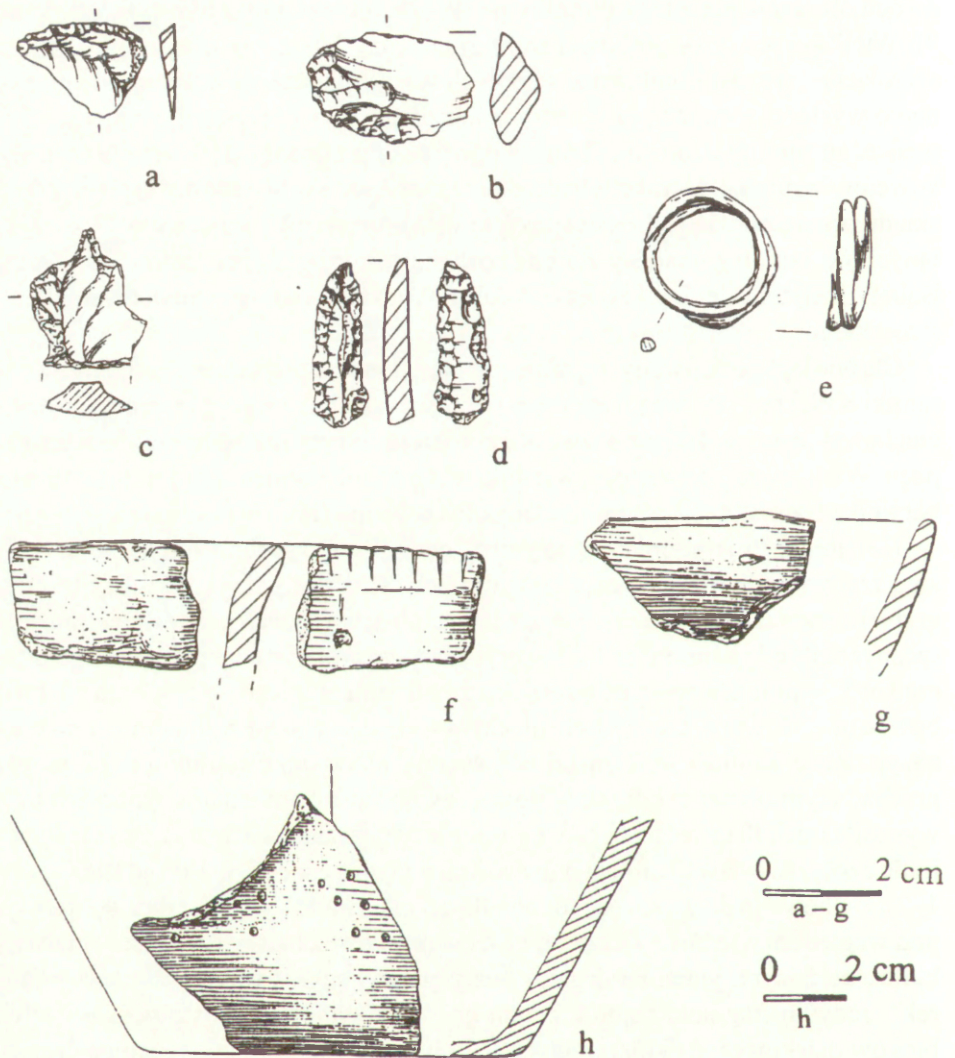
Ryc. 5. Stryczowice, st. VII, gm. Waśniów, woj. świętokrzyskie. Materiały krzemienne cyklu lądzielsko-polgarskiego. Rys. A. Kamińska, L. Kobylińska
 Fig. 5. Stryczowice, Site VII, Waśniów commune, Świętokrzyskie district. Flint artifacts of the Lengyel-Polgar circle. Drawn by A. Kamińska and L. Kobylińska

Wśród odkrytych pięciu bruków kamiennych, zarejestrowanych na poziomie I, trzy zorientowane są wzdłuż osi N–S (obiekty nr 5–7). Orientacja pozostałych dwóch obiektów przebiega wzdłuż osi NW–SE (obiekt nr 8) i SW–NE (obiekt nr 9). Wielkość pokrywy grobowej waha się między 1,2–2,2 m długości i 0,6–1 m szerokości (ryc. 3). Zbudowane są one głównie z piaskowców barwy białej, ponadto występują w nich pojedyncze piaskowce barwy czerwonej, wapienie, zlepieńce, amfibolity. Z powodu braku analizy petrograficznej, przy określaniu piaskowców, wstępnie w trakcie badań, posłużono się skalą barwną. Opracowanie składu petrograficznego i źródeł pozyskiwania surowców kamiennych wykorzystanych do budowy obstawy grobowców megalitycznych przygotowuje Maciej Bąbel z Instytutu Geologii Podstawowej na Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Chronologię opisywanych jednostek określono na podstawie fragmentów ceramiki KPL (ryc. 7a) oraz fragmentu wiórowca obubocznego z krzemienia świeciechowskiego, znalezionej w bruku grobu nr 7 (ryc. 7b) odkrytych w ich stropach. Warto zwrócić uwagę na występowanie wśród kamieni grudek naturalnego barwnika (hematytu) noszących ślady użytkowania (ryc. 7d).

Kolejnymi strukturami związanymi z konstrukcjami grobowymi ludności KPL są 3 rzędy kamieni zorientowane wzdłuż osi SE–NW, pokrywającej się z linią grzbietu wzniesienia (ryc. 3). Stanowią one obstawy dwóch grobowców megalitycznych. Rzędy kamieni nr 1 i 2 tworzą obstawę grobowca megalitycznego nr 1, rząd nr 3 — południowo-zachodnią obstawę fragmentarycznie uchwyconego grobowca nr 2. Towarzyszą im dwie niecki-wyberzyska, skąd wybierano ziemię na nasyp. Rząd kamieni nr 2 został uchwycony na odcinku o długości 21 m. Na przebadanym obszarze odległość pomiędzy obstawą kamienną w grobowcu nr 1 wynosiła od 3,40 m w części NW (w rejonie ogona) do 5,40 m w części SE (w rejonie czoła). Obstawa kamienna grobowca megalitycznego nr 1 (rząd kamieni nr 1–2), zachowana do wysokości około 40–55 cm, zbudowana została z dobranych pod względem wielkości i kształtu bloków piaskowca barwy czerwonej, rzadziej białej, ułożonych jeden na drugim bez zaprawy, czyli tworzących „suchy mur”. Jedyne fragment rzędu kamieni nr 1 wykonano z pionowo postawionych bloków piaskowca, na których ułożone były mniejsze kamienie jeden na drugim „na zakładkę”. Pojedynczo występowały wapienie, zlepieńce, amfibolity. W nasyp grobowca nr 1 wkopane były rowy strzeleckie, zapewne z czasów II wojny światowej (ryc. 3).

Południowo-zachodnia obstawa kamienna grobowca nr 2 (rząd kamieni nr 3) została uchwycona na długości 14 m. Zachowana była do wysokości około 20–30 cm. Została ona, razem z wnętrzem grobowca, silnie zniszczona przez cmentarzysko wczesnośredniowieczne. Zarejestrowano dwa obiekty grobowe (nr 1A, 14) założone w wyrwach wykonanych w obstawie.



Ryc. 6. Stryczowice, st. VII, gm. Waśniów, woj. świętokrzyskie. Materiały cyklu lendzielsko-polgarskiego (a-d — zabytki krzemienne, e — miedziany kabłaczek, f-h — fragmenty ceramiki). Rys. A. Kamińska, L. Kobylińska

Fig. 6. Stryczowice, Site VII, Waśniów commune, Świętokrzyskie district. Artifacts of the Lengyel-Polgár circle (a-d — flint artifacts, e — copper arch, f-h — potsherds).

Drawn by A. Kamińska and L. Kobylińska

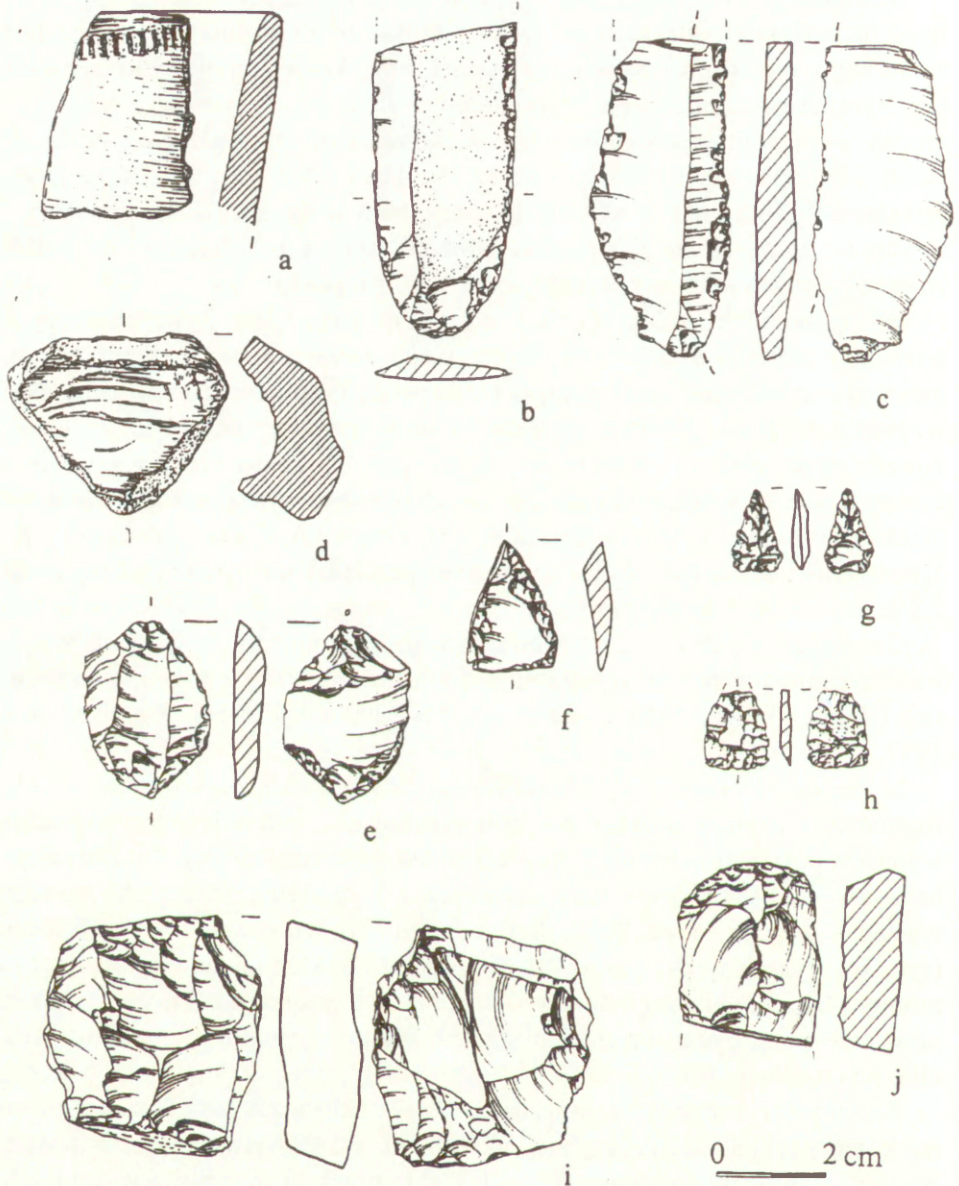
Wewnątrz grobowca megalitycznego nr 1, wzdłuż obstawy kamiennej natrafiono na pochówki ludzkie, w których osobnicy zostali ułożeni na powierzchni ziemi w pozycji wyprostowanej, na plecach i przykryci bezpośrednio nasypem ziemnym. Odślonięto dwa pochówki pojedyncze: kobiety — szkielet nr 2, mężczyzny — nr 5, oraz jeden podwójny pochówek dziecięcy — szkielety nr 9, 10. Analiza antropologiczna ludzkich szczątków kostnych została wykonana przez Jarosława Wróbla z Muzeum Archeologicznego w Krakowie. Kości charakteryzowały się złym stanem zachowania. Ponadto szkielet nr 5 (bez czaszki) został zniszczony przez założony w tym rejonie okop strzelecki.

Jak wspomniano wyżej, w trakcie dotychczasowych prac wykopaliskowych odślonięto częściowo dwie niecki-wybiezyska, które towarzyszyły grobowcom megalitycznym. Jedna z nich położona była pomiędzy dwoma grobowcami i pod względem konstrukcyjnym wiązała się z oboma tymi obiektami. Druga zlokalizowana na południowy-zachód od rzędu kamieni nr 1, związana była z grobowcem nr 1. Niecki-wybiezyska posiadały wielowarstwowe wypełniska. Szerokość niecki związanej z rzędem kamieni nr 1 wynosiła 1,8–2,3 m, głębokość 0,8–1,1 m. Natomiast szerokość niecki położonej pomiędzy rzędami nr 2 i 3 wynosiła 2,3 m, a głębokość 45–75 cm.

Grobowce megalityczne o podobnej konstrukcji oraz położeniu pochówków wzdłuż kamiennych obstaw odkryto w Malicach Kościelnych, woj. tarnobrzeskie (Bargieł, Florek, Libera 1998, s. 44–48; 1999, s. 29, ryc. 1; Florek, Libera 1997, s. 24–29).

Materiały związane z KPL zlokalizowano w warstwach kulturowych. Były to fragmenty naczyń, w większości nieornamentowane, tylko nieliczne fragmenty wylewów posiadały ornament w postaci odcisków stempelka (ryc. 7a) czy ściegu bruzdowego. Wśród form narzędziowych z krzemienia świeciechowskiego wystąpiły łuszczenie (ryc. 7e, i), drapacze (ryc. 7j), wiórowce, z których jeden (ryc. 7c) wykonany był z surowca wołyńskiego. Z krzemienia czekoladowego zrobiony był półwytwór grocika (ryc. 7f) oraz dwa grociki (ryc. 7g–h). Materiały powyższe mogą być związane z okresem funkcjonowania osady ludności KPL albo jej cmentarzyska.

Kolejny horyzont czasowy wyznacza obiekt, składający się z 2 części: głównej komory (obiekt nr 2) i przybudówki (obiekt nr 2A). Ujawnił się on w postaci wyraźnie widocznego wkopu (ryc. 3). Jest to obiekt o znacznych wymiarach, konstrukcji kamiennej, wkopany w zasypaną południowo-zachodnią nieckę-wybiezysko, związaną z grobowcem megalitycznym nr 1. Pośród materiału zabytkowego pozyskanego z warstwy bruku w stropie omawianej jednostki znalazły się nieliczne fragmenty ceramiki KAK oraz zgrzebło z krzemienia czekoladowego. Odkryto także nieliczne fragmenty czaszki i zębów ludzkich. Na podstawie kamiennej konstrukcji oraz wymienionych materiałów po pierwszym



Ryc. 7. Stryczowice, st. VII, gm. Waśniów, woj. świętokrzyskie. Materiały kultury pucharów lejkowatych (a — fragment wylewu, d — grudka hematytu, b, c, e-j — zabytki krzemienne).

Rys. A. Kamińska

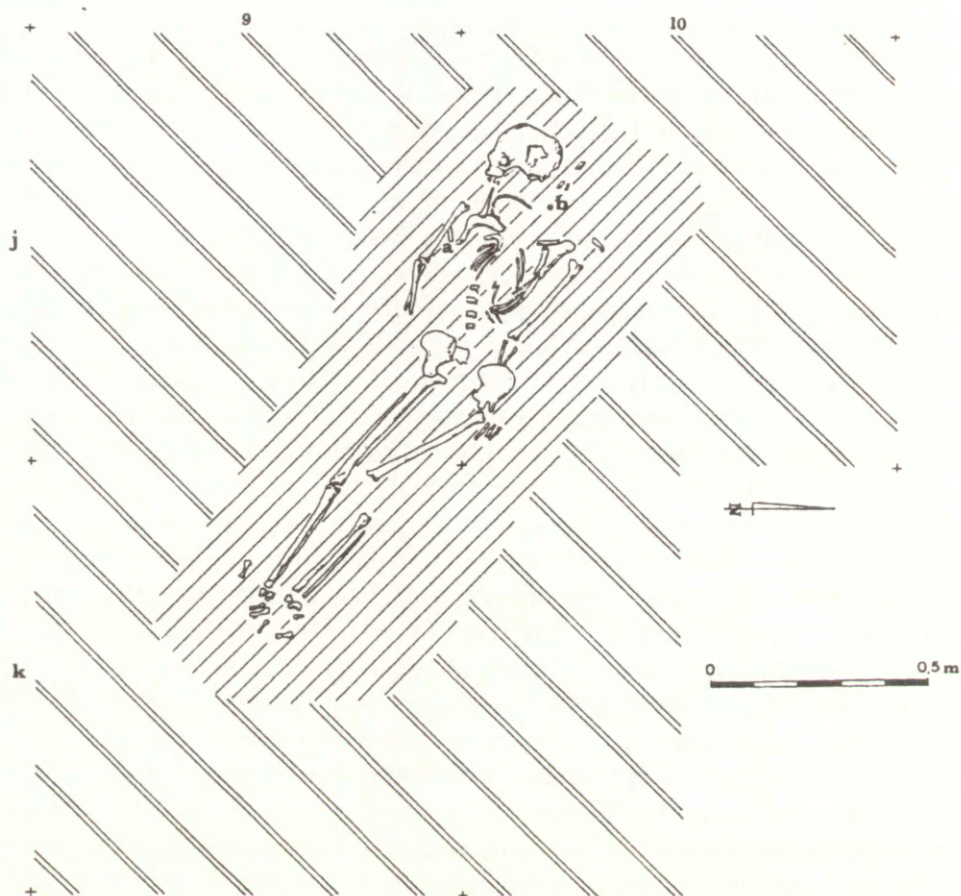
Fig. 7. Stryczowice, Site VII, Waśniów commune, Świętokrzyskie district. Artifacts of the Funnel Beaker culture (a — rim fragment, b — hematite piece, b, c, e-j — flint artifacts).

Drawn by A. Kamińska

sezonie badań wstępnie zinterpretowano obiekt jako grób ludności KAK. Niestety, w trakcie kolejnych sezonów badawczych okazało się, że jest to obiekt pozbawiony intencjonalnego pochówku i wyposażenia grobowego. W jego wypełniku nie natrafiono także na materiały pozwalające na bliższe określenie chronologii. W chwili obecnej możemy jedynie przypuszczać, iż mógł to być grób symboliczny, bez określenia jego przynależności kulturowej, ze wskazaniem, że został założony po zaprzestaniu funkcjonowania cmentarzyska ludności KPL.

Z przedostatnim horyzontem chronologicznym, uchwyconym w trakcie dotychczasowych badań wykopaliskowych, związane jest rzędowe cmentarzysko wczesnośredniowieczne najprawdopodobniej z XII–XIII wieku. Przebadano związane z nim 4 groby pojedyncze i 1 zbiorowy. Jamy grobowe dwóch z nich — grobu nr 1A i 14 wyraźnie zniszczyły konstrukcję południowo-zachodniej obstawy kamiennej grobowca nr 2. Zapewne podczas kopania jam grobowych dla wyżej wspomnianych pochówków wyciągnięte zostały kamienie z obstawy grobowca neolitycznego. Obecnie widoczne są wyraźne przerwy w jego obstawie, zarejestrowane podczas prac wykopaliskowych. Dalszych zniszczeń dokonała erozja zbocza i wieloletnia orka — południowo-zachodnią obstawę grobowca megalitycznego nr 2 (rząd kamieni nr 3) tworzą tylko dwie warstwy kamieni, podczas gdy w obstawach grobowca nr 1 zachowało się od czterech do pięciu warstw.

W obiektach grobowych nr 1A (szkielet nr 1 — mężczyzny) i nr 14 (szkielet nr 3 — dziecka) nie znaleziono intencjonalnego wyposażenia grobowego. Odstońnięto w nich pojedyncze, szkieletowe pochówki ułożone w pozycji wyprostowanej, na plecach, wzdłuż osi SE–NW. W wypełnikach jam grobowych wystąpiły nieliczne, nieornamentowane fragmenty ceramiki, które można ogólnie wiązać z neolitem. Kolejne obiekty grobowe związane z cmentarzyskiem wczesnośredniowiecznym odkryto w części, którą należy interpretować jako dawne wnętrze grobowca megalitycznego nr 2. Przebadano dwa pojedyncze groby szkieletowe, z osobnikami ułożonymi wzdłuż osi SE–NW. W przeciwieństwie do wyżej opisywanych jednostek zawierały one wyposażenie grobowe: obiekt 15 (szkielet 4, mężczyzny) — dwa nożyki żelazne, gwóźdź żelazny, krzemień krzesiwowy (ryc. 9a), obiekt 16 (szkielet 8, kobiety (ryc. 8) — nożyk żelazny (ryc. 9b), trzy paciorki — dwa szklane (ryc. 9c, d), jeden z karneolu (ryc. 9e), fragmenty kabłączka ze stopu cyny (ryc. 9f). Ponadto w tym samym rejonie zlokalizowano zbiorowy pochówek, w którym zaobserwowano rozczłonkowanie i silne krępowanie ciał pochowanych w nim trzech osobników — dwóch mężczyzn i kobiety. Jeden z mężczyzn (szkielet nr 6) został ułożony na brzuchu, z nogami mocno zgiętymi w kolanach, zapewne skrępowanymi razem z kości udowymi. Natomiast kości drugiego mężczyzny (szkielet nr 7) tworzyły skupisko bez układu anatomicznego. Kobieta (szkielet nr 11) ułożona była na lewym boku, z tułowiem przechylonym na stronę brzuszną, z nogami silnie podkurczonymi, ze stopami na miednicy, zapew-

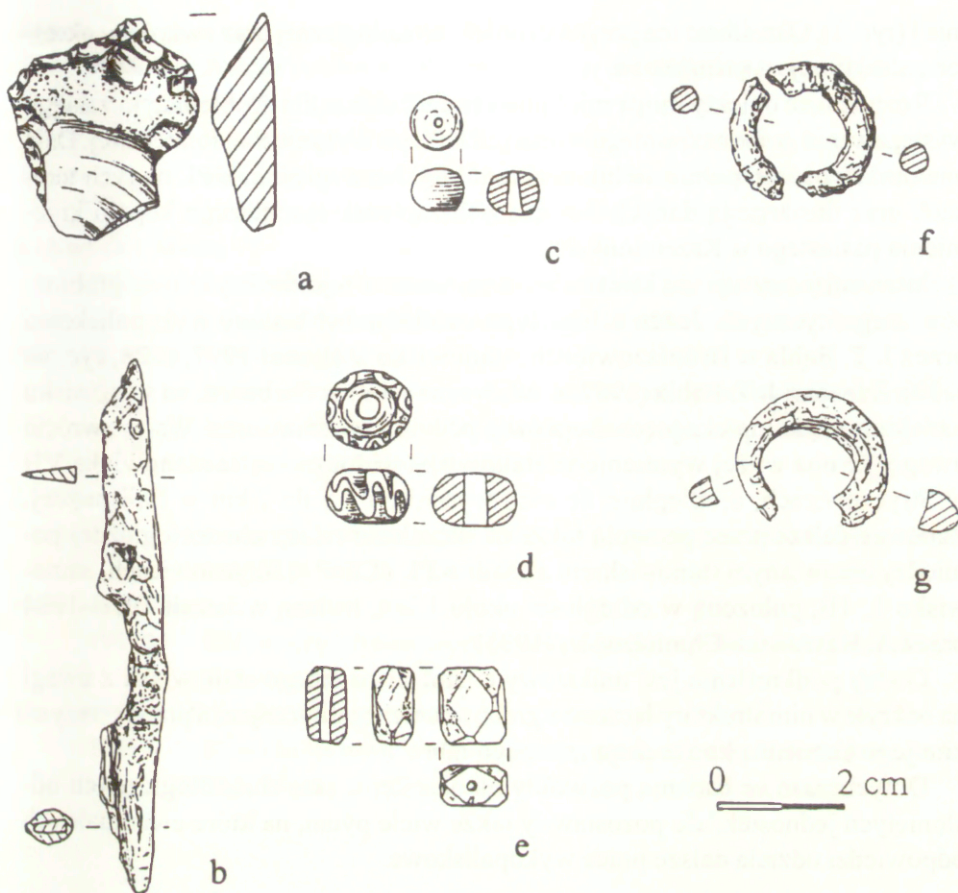


Ryc. 8. Stryczowice, st. VII, gm. Waśniów, woj. świętokrzyskie. Plan z grobu z cmentarzyska wczesnośredniowiecznego (obiekt nr 16, szkielet nr 8). a — nóż żelazny, b — paciorki. Rys. A. Potoczny

Fig. 8. Stryczowice, Site VII, Waśniów commune, Świętokrzyskie district. Plan of an Early Medieval grave (Feature 16, skeleton no. 8), a — iron knife, b — beads. Drawn by A. Potoczny

ne skrępowanymi, z rękami zgiętymi w łokciach, łączącymi się na piersiach, zapewne także związanymi. Przy jej głowie znaleziono kabłączek ze stopu cyny (ryc. 9g).

Wymiary grobów jednostkowych wynosiły: długość 1,0–2,2 m, szerokość 0,3–0,6 m, głębokość 20–30 cm. Obiekt zbiorowy, który w części stropowej miał wymiary 2,1×1,6 m, został przebadany w partii południowej. Zapewne kontynuuje



Ryc. 9. Stryczowice, st. VII, gm. Waśniów, woj. świętokrzyskie. Materiały z cmentarzyska wczesnośredniowiecznego (a — krzemień krzesiwoy, b — nóż żelazny, c, d — paciorki szklane, e — paciorek z karneolu, f, g — kabłączki ze stopu cyny). Rys. A. Kamińska, A. Potoczny

Fig. 9. Stryczowice, Site VII, Waśniów commune, Świętokrzyskie district. Artifacts of the Early Medieval cemetery (a — flint stone, b — iron knife, c, d — glass beads, e — carnelian bead, f, g — arch of the stannum alloy). Drawn by A. Kamińska and A. Potoczny

się on w arze C3, w którym dotąd nie prowadzono prac wykopaliskowych. Należy dodać, że kości z grobów wczesnośredniowiecznych zachowały się w dobrym stanie, znacznie lepszym od neolitycznych.

Poza wyżej wymienionymi obiektami odsłonięto szkielety zwierzęce: w arze A3 (metr 7 f–g) i B3 (metr 8–10 c–d). Wystąpiły one w obrębie warstw naturalnych, bez widocznych zarysów jam na poziomie ich wyodrębnienia — na pozio-

mie I (ryc. 3). Określenie ich przynależności chronologicznej oraz związku z określoną strukturą jest niemożliwe.

Rozpoznane obiekty mogą mieć poważne znaczenie dla problematyki zasięgu występowania grobowców megalitycznych KPL na Wyżynie Sandomierskiej. Dają one możliwość uzupełnienia luk w chronologii bezwzględnej KPL na tych terenach oraz dostarczają danych dotyczących zaplecza osadniczego kopalń krzemienia pasiastego w Krzemionkach.

Interesującą rysuje się kwestia występowania w rejonie Stryczowic grobowców megalitycznych. Jeden z tego typu obiektów był badany wykopaliskowo przez J. T. Bąbla w Broniszowicach, stanowisko V (Bąbel 1997, s. 28, ryc. na s. 30). Zdaniem J. T. Bąbla (1997, s. 28, ryc. na s. 29) w Garbaczu, na stanowisku I znajduje się kompleks pięciu kopców o podobnym charakterze. Warto zwrócić uwagę, że oba wyżej wymienione stanowiska widoczne są ze stanowiska VII w Stryczowicach, a odległość do nich wynosi od 1,5 do 2 km w linii prostej. Zapewne dalsze prace pozwolą także na określenie relacji chronologicznej pomiędzy omawianym stanowiskiem a osadą KPL i CL-P w Stryczowicach, stanowisko 1, 1B, położoną w odległości około 1 km, badaną w latach 1976–1984 przez A. Uzarowicz-Chmielewską (1985).

Godny podkreślenia jest unikatowy charakter badanego stanowiska z uwagi na odkryte w nim struktury łączone z grobowcem megalitycznym, a przede wszystkim jego kamienną konstrukcją „suchego muru”.

Dotychczasowe badania pozwoliły na określenie ram chronologicznych odsoniętych jednostek, ale pozostawiły także wiele pytań, na które ewentualnych odpowiedzi udzielą dalsze prace wykopaliskowe.

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

BIBLIOGRAFIA

B a r g i e l Barbara, F l o r e k Marek, L i b e r a Jerzy

- 1998 *Drugi sezon badań cmentarzyska neolitycznego w Malicach Kościelnych stan. I, woj. tarnobrzeskie*, „Archeologia Polski Środkowo-Wschodniej” 3, s. 44–55.
- 1999 *Trzeci sezon badań wykopaliskowych na stanowisku I w Malicach Kościelnych, pow. Opatów, woj. świętokrzyskie*, „Archeologia Polski Środkowo-wschodniej” 4, s. 28–37.

Bąbel Jerzy T.

1975 *Badania powierzchniowe dorzecza rzeki Kamionki, w powiecie opatowskim, WA 40, z. 4, s. 531–580.*

1997 *Pradzieje rejonu Ostrowca Świętokrzyskiego, [w:] Ostrowiec Świętokrzyski — monografia historyczna miasta, Wydawnictwo Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim, s. 24–45.*

Biborski Marcin

1986 *Zdobiona broń z cmentarzyska ciałopalnego z okresu wpływów rzymskich z Gaci k. Przeworska, Mat.Arch. 23, s. 113–134.*

Florek Marek, Libera Jerzy

1997 *Sprawozdanie z pierwszego sezonu badań na cmentarzysku kultury pucharów lejkatych w Malicach Kościelnych, woj. tarnobrzесьkie, „Archeologia Polski Środkowo-Wschodniej” 2, s. 24–30.*

Liana Teresa

1962 *Znaleziska z okresu późnolateńskiego i rzymskiego z terenu województwa kieleckiego, WA 28, z. 1, s. 47–58.*

Nadoski Andrzej.

1949/50 *Kilka uwag o inkrustowanych grotach oszczepów z późnego okresu rzymskiego, Sl.Ant. 2, z. 2, s. 220–240.*

Uzarowicz-Chmielewska Anna

1985 *Wyniki badań osady neolitycznej w Stryczowicach, woj. Kielce, Spraw. Arch. 37, s. 29–45.*

BARBARA MATRASZEK

REPORT ON THREE EXCAVATION SEASONS
ON MULTI-CULTURE SITE IN STRYCZOWICE, WAŚNIÓW COMMUNE,
ŚWIĘTOKRZYSKIE DISTRICT

(Summary)

Site VII in Stryczowice (50°52'22"N and 21°17'33"E) locates on the Sandomierz Upland, in the Kamionka River valley, to the northwest from Ostrowiec Świętokrzyski (Fig. 1). It was discovered in 1970 by J. T. Bąbel during his surface survey in this area. It was described as a barrow of undetermined chronology within the site of the Lengyel and Funnel Beaker (FBC) cultures. Today it is not discernible on the ground. Moreover, its presence cannot be read from the hypsometric plan, where both old and contemporary field borders are visible (Fig. 2).

Archaeological excavations of Site VII in Stryczowice were carried out in 1997, 1998, and 2000 by Barbara Matraszek. The research was consulted by Sławomir Sałaciński.

As a result, 6 chronological horizons have been singled out (Fig. 3). The first penetration of the site had a settlement character and was probably two-phased. It was related to the Lengyel-Polgár circle (Fig. 4–6) and the Funnel Beaker culture. The following horizons reflects utilization of the site as a burial ground, first by people of FBC people (Fig. 7), then the Globular Amphora culture (?), and finally during the Early Medieval Period (Fig. 8–9). The history of the Stryczowice Hill, as reconstructed in the course of the excavation, is closed during WW2 by digging here infantry trenches. The recovered artifacts include also pottery fragments and flint tools liked probably with the Early Bronze Age, the Trzciniec culture, the Lusatian culture, the Roman Period, and the Late Middle Age (14–16th c.). To the southwest from the barrow, by the Stryczów-Broniszowice road, a rich-furnished grave was excavated in 1934. Its chronology has been settled to the 1st half of 3rd c. AD (Bąbel J. T. 1975, 569; Biborski M. 1986, 126).

Archaeological features excavated in Struczowice bring important data related to questions of the reach of megalithic tombs of the Funnel Beaker culture on the Sandomierz Upland, absolute chronology of FBC on this territory, and settlement background of the mine of the banded (striped) flint in Krzemionki.

We should also underline the excavated site is unique by relics of the megalithic tomb, especially the “dry wall” construction. There are very few analogies to it on the Sandomierz Upland, e.g. in Malice Kościelne, former Tarnobrzeg district (Bargieł B., Florek M., Libera J. 1999, 29, Fig. 1). Objects of that type in Lesser Poland are very diverse in the scope of their construction.

Translated by Jerzy Koapcz